

Література:

1. Балабанова Л.В. Маркетингове управління конкурентоспроможністю підприємств : Монографія / Л.В. Балабанова, В.В. Холод. – Донецьк: Дон ДУЕТ, 2006. – 294 с.
2. Іващенко О.В. Економічна сутність категорії «ринок» / О.В. Іващенко // Вісник ХНАУ. Серія «Економіка і природокористування». Випуск 5.– Х. : ХНАУ, 2007. – С. 161-165.
3. Мандич О.В. Основні фактори формування ринкової позиції зерновиробників / О.В. Мандич // Вісник ХНТУСГ. Випуск 149. – Харків : ХНТУСГ, 2014. – С. 224-229.
4. Мандич О.В. Стратегії конкурентоспроможного розвитку аграрних підприємств / О.В. Мандич // Економічний вісник Запорізької державної інженерної академії. – Вип. 1 (07). – Ч. 1. – Запоріжжя: ЗДА, 2017. – С. 116-120.
5. Мандич О.В. Стратегії підвищення конкурентоспроможності аграрних підприємств: інструментальний підхід / О.В. Мандич // Вісник ХНТУСГ : економічні науки. – Вип. 172. – 2016. – С. 141-147.
6. Портер М. Международная конкуренция [Текст]: Конкурентные преимущества стран / М. Портер; пер. с англ. – М. : Международные отношения, 1993. – 896 с.

**НОВА УКРАЇНСЬКА СЕЛЕКЦІЯ ПШЕНИЦІ – КОНКУРЕНТНА ВРОЖАЙНІСТЬ
ТА ГАРАНТОВАНИЙ ПРИБУТОК**

**ЧЕЧИЛЬ А.А., КУЗНЕЦОВ В.М., МАГІСТРАНТИ,
ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ТЕХНІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
СІЛЬСЬКОГО ГОСПОДАРСТВА ІМЕНІ ПЕТРА ВАСИЛЕНКА
Науковий керівник – к.е.н., доцент Ткаченко С.Є.**

У зерновому балансі України озима м'яка пшениця займає провідне місце. За останні роки її посівні площі та валові збори стабілізувались на рівні 6-7 млн. га та 24-28 млн. т відповідно. Незважаючи на те, що в лісостеповій і степовій зонах Лівобережної України в посівний період восени часто спостерігається дефіцит вологи по непарових попередниках, посіви пшениці сходять, розвиваються і формують хороший урожай. Завдяки менш морозним зимам досягається переважно нормальна перезимівля рослин. За умов достатнього технічного забезпечення, застосування добрив, засобів захисту рослин вирішальне значення для отримання високого стабільного урожаю має правильний підбір сортів.

За останні роки значно збільшилась кількість зареєстрованих нових сортів. На 2018 р. до Державного реєстру сортів рослин, придатних для вирощування в Україні, занесено 426 сортів озимої пшениці, в тому числі зарубіжної селекції – 123, що становить 29 %. Але в наших умовах надійніші сорти української селекції, що підтверджується екологічним принципом поширення.

Потреба вирощувати в господарствах кілька сортотипів – напівінтенсивних, універсальних та інтенсивних, добре адаптованих до природних умов і сучасних технологій, спонукала ТОВ «Агрофірма «Сади України» Кегичівського району Харківської області з 2002 р. розпочати свою селекційну програму. За 15 років кропіткої напруженої роботи вдалося створити 14 сортів. До Державного реєстру занесено два напівінтенсивних сорти – Орлеан (2014 р.) і Кан (2015 р.), п'ять універсальних – Тулуза, Верден, Монтрей, Ліль (2014 р.), Турі (2015 р.) та інтенсивний Бріон (2015 р.). Інтенсивні сорти Лаваль і Діжон проходять з 2016 р. державне випробування. Впродовж останніх трьох років агрофірма стабільно отримує високі врожаї своїх сортів – на різних полях і попередниках від 6,5 т/га до 9,0 т/га. Налагоджене насінництво, хороша підготовка насіння на власному заводі дає можливість забезпечити потреби господарств, які оцінили потенціал сортів, у Харківській, Сумській, Полтавській, Луганській, Донецькій, Дніпропетровській, Запорізькій, Херсонській, Миколаївській, Черкаській, Кіровоградській, Одеській, Київській та Вінницькій областях. Така географія поширення сортів підприємства дозволяє успішно конкурувати з досягненнями вітчизняних і зарубіжних селекціонерів. Запорукою цього є хороший рівень господарської цінності сортів: посухостійкість, зимостійкість, стійкість до хвороб, якість зерна та потенціал урожайності до 10-12 т/га.

Наведемо основні характеристики деяких сортів селекції ТОВ «Агрофірма «Сади України».

Кан – сорт напівінтенсивного сортотипу, різновид – лютесценс. Зимостійкість висока, критична температура вимерзання – мінус 17,5–18,0°C. Висота 105 см. Колос крупний, добре озернений. Потенційна врожайність 10 т/га. Якість зерна відповідає вимогам до сильних пшениць. Вміст білка 13,2%, об'єм хліба 590 мл із 100 г борошна. Бріон – сорт інтенсивного сортотипу, різновид – еритроспермум. Зимостійкість висока, критична температура вимерзання – мінус 17,5–18,0°C. Висота 80 см, висока стійкість до вилягання. Потенційна врожайність 10,2 т/га. Якість зерна відповідає вимогам до сильних пшениць. Вміст білка 13,0%, сила борошна 300 о.а., об'єм хліба 600 мл із 100 г борошна. Ліль – сорт універсального сортотипу, різновид – лютесценс. Посухостійкість підвищена, зимостійкість висока, температура вимерзання – мінус 17,5°C. Висота 85 см. Високостійкий до хвороб. Потенційна врожайність 10,5 т/га. Вміст білка 12,5%, об'єм хліба 500 мл із 100 г борошна. Лаваль – новий інтенсивний сорт. Сорт інтенсивного сортотипу, різновид – лютесценс. Посухостійкість підвищена, зимостійкість висока, температура вимерзання – мінус 17,0°C. Висота 80 см, високостійкий до вилягання та хвороб. Потенційна врожайність 11 т/га. Вміст білка 12,7%, об'єм хліба 510 мл із 100 г борошна. Фелікс – (різновид лютесценс) ультраранній сорт, у якого налив та дозрівання зерна відбувається раніше, дозволяючи максимально ефективно використовувати весняну вологу до настання посушливих умов. Зимостійкість добра, висота рослин 62–65 см, колос 7–8 см, гарна озерненість та висока маса 1000 зерен, стійкий до проростання зерна в колосі, стійкий до посухи. Дуже високі якісні характеристики – вміст білка 14,0%, клейковини – 29,6%, сила борошна – 330 а.о., об'єм хліба 990–1010 мл, сорт віднесено до категорії сильних пшениць. Рекомендований для степової та лісостепової зон вирощування, для напівінтенсивних технологій, норма висіву 4,2–4,7 млн. га, строки сівби – ранні або оптимальні для зони вирощування. Максимальна врожайність отримана в державних випробуваннях – 115,9 ц/га (Вінницький держекспертцентр, 2016 р.), 104,4 ц/га Кіровоградська держсортостанція, 2016 р.), 77,8 ц/га (Нікопольський сектор польових досліджень, 2017 р.). У виробничих умовах сорти можуть забезпечувати стабільну продуктивність в регіонах з нестабільним зволоженням на рівні 6,8–9 т/га.

Оцінка нових селекційних ліній, створених за останні роки, свідчить про їх перспективність порівняно зі стандартами та еталонами.

Добре адаптовані сорти вітчизняної селекції гідно переносять сучасні витівки природи, тоді як зарубіжні менш стійкі до морозів.

Хлібороб завжди живе надією на урожай. Але щоб засіки були повними, потрібно ще чимало потрудитись: підживити посіви, захистити їх від хвороб і шкідників, своєчасно й без втрат зібрати та зберегти врожай.

Отже, застосування нових сортів озимої пшениці – це розширення технологічних можливостей вирощування, що сприяє підвищенню врожайності і якості зерна.

Література:

1. Дубовий В.І. Інновації в селекції зернових колосових культур / [В.І. Дубовий, В.В. Моргун, В.Т. Колочий та ін.] // Наук.-техн. бюл. Миронівського ін-ту пшениці ім. В.М. Ремесла / УААН, Миронівський ін-т пшениці ім. В.М. Ремесла. – К. : Аграрна наука, 2006. – Вип. 5. – С. 3-18.

2. Офіційна Веб-сторінка «Агрофірма «Сади України». [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://sadyukrainy.com.ua>

3. Олександр Кордін, Олександр Тарасенко. Нові сорти озимої пшениці (Фелікс, Атлон) для регіонів з нестабільним зволоженням [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://agronom.com.ua/novi-sorty-ozymoi-pshenytsi-dlya-regioniv-iz-nestabilnym-zvolozhennyam/>

4. Тищенко В.М. Технологія вирощування озимої пшениці [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://grain.in.ua/tehnologiya-viroshhuvannya-ozimoj-pshenici.html>

